

קרנן בוכטרגר
חשבו שהוא ארטיסט

לדברי אותה גירסה, כי הוא הוכה במכת שמש שגרמה לדלקת קרום המוח. כן נתגלו בגופו סימני חכנות ומכות ובצקת מוזרה במה.

בירור פומבי. אם היתה ועדת החקירה מקבלת גירסה זו, הרי שהיה עליה להאשים את מפקדיו, החובשים ורופאי הבסיס של בוכטרגר ברשלנות פושעת, ובהנחה ש גרמה למותו. אולם הם נטו לקבל, וקיב לו, את הגירסה השניה. לדברי גירסה זו לא היה שום קשר בין מותו של בוכטרגר לבין האימונים או ליחס אליו. גירסה זו אומרת כי בריאתו התפתחה דלקת מוג' לתית, שאי אפשר היה לראותה מראש והיא אשר גרמה למחלה קשה. הוא היה מת גם אילולא היה בצבא, סיכמה גירסה זו.

הגירסה אושרה והתקבלה. הרמטכ"ל עצי מו הביאה לידיעת ההורים במכתב אישי. אולם הוריו של בוכטרגר לא נרגעו עדיין. הם סירבו לדבר עם איש, או למסור איזו אינפורמציה שהיא לעתונות. כל מה שהם תבעו, היתה חקירה פומבית של הפרשה. את תביעתם זו העלו במכתב אישי לשר הבטחון, מקיים לקבל תשובה חיובית. אין ספק כי יש צדק בתביעת ההורים. כי רק בירור פומבי ויסודי של פרטי הפרשה, שאינו יכול בשום פנים להזיק לבטחון המדינה או לשמו הטוב של צה"ל, עשוי להוכיח כי החשדות על התעללות מצד מפקדים ועל משטר אימונים קשה ובלתי אנושי, אין להם יסוד.

משטרה

צעיר בחולצה ירוקה

הסמל רחמים בן-יצחק, סמל הניידת של הגפה הדרומית בתל-אביב. הבחין בתנועה חשודה ליד אחת המרפאות הצבאיות ביפו. בשעות הבוקר של אחד מימי השבוע ש עבר, "הבטי!" קרא לעבר השוטר שישב לידו. השוטר הסב את ראשו: בחור צעיר בחולצה ירוקה היה מפשפש בערימת אמי פולות ישנות ובלתי שמישות, שהיו מר נחות ליד המרפאה. הניידת נעצרה. הבחור מיהר להסתלק מן המקום. חולצתו הירוקה נעלמה אי-שם בין העוברים ושבים, ב כינוח לתל-אביב.

הניידת המשיכה בסירה. בדרך סלמה, ליד איורו המוסכים הצפוף, ראה הסמל בן יצחק בחור צעיר בחולצה ירוקה, שעשה דרכו לתל-אביב. "עצור!" ציחה בן-יצחק על הנהג. הוא ירד מן המכונית, רץ אל הצעיר, תפש אותו בערפו והנחית בו מהלך מה עזה על ראשו. הצעיר צנח ארצה. מכאן ואילך התפתחו המאורעות במהיר רות מסחרת. בן-יצחק הקים את הצעיר על רגליו, תפש אותו בצתארוננו והחל ל הנחית מכות עזות על ראשו. דם זב מ חוטמו של הצעיר. "עזוב אותו! מה אתה רוצה ממני? עשיתי שום דבר!" צרח הצעיר הנהג, כשהוא מנסה להשתחרר מלפיתתו וממכותיו של הסמל הגברתן. **אין קשר.** באותם הרגעים ממש, בהם המשק הסמל בן-יצחק להכות את הצעיר בחולצה הירוקה, צלצל הטלפון על שול חנו של ס.מ.מ. היים פלסר, מפקד הגפה הדרומית. "סמל מן הגפה שלך מכה אורח אחד מכות רצח", הודיע קול אלמוני מעבר לקו, "הוא יהרוג אותו." פלסר ביקש הס בריום, המטלפן האלמוני מסר את מספר הניידת ואת תיאורו של הסמל.

פלסר קרא למפקח ראשון סגל, אחד מקציני הגפה, ציחה עליו לקדם את הניידת שתחזור עם הצעיר המוכה, לחקור מיד את נסיבות המקרה. כעבור דקות, עצרה ה ניידת ליד השער. הסמל בן-יצחק, שגרר את הצעיר לתוכה, לא הפסיק מלהכותו גם בפנים. סגל, שהיכה לו ליד הפתח, ציחה עליו להכנס למשרדו.

אחרי שעות אחדות סיכם סגל את תיק החקירה: הצעיר בחולצה הירוקה לא היה שום קשר עם הצעיר בחולצה ירוקה דומה, שחיטט בערימת האמפולות. הסמל בן-יצחק הודח עד לבירור דינו.

לילה בניידת

לניידת הרמת'גנית לא היה שום תפקיד מוגדר בכניבת מלון רמת-אביב. ליל יום חמישי שעבר. בכל זאת נמצאה הניידת ליד המלון, כשהסמל כ"ץ מפקד עליה והשוטר אברהם בן-ברוך נוהג בה. וכשפנסיה בול-שים את שירות העיצים שבצידי הדרך.

אחרי דקות אחדות של חיפושים מצאו שוטי הניידת את מבוקשם: מכונית פרטית מהודרת הנחה, כבוית'פנסים, בצד הכביש. בעזרת הזרקת אפסר היה להבחין בצמד מתגפף ומתנשק בתוכה. השוטר בן-ברוך עצר את הניידת, קפץ מתוכה, ניגש בצעדים מהירים אל המכונית

המחלקה צריכה לחזור במסע לבסיסה, שיח' רר את בוכטרגר מנשיאת חגור מלא. בוכ' טרגר החל לצעוד, כשהוא חגור בחגור קל בלבד וחמוש ברובה.

אחרי מספר קילומטרים החל בוכטרגר להרגיש ברע, פיגר אחרי חבריו למחלקה. **נשך את חבריו.** כאשר פיגר בוכטרגר, עזרו לו חבריו להמשיך יחד עם המחלקה. הם דחפוה, הורידו ממנו את החגור ועזרו לו אף בנשיאת הרובה. בוכטרגר עשה את כל הדרך. אולם הוא הגיע למחנה באפיסת כוחות מוחלטת.

מאותו רגע הפך בוכטרגר אדם אחר. הוא נשאר בצריפו, סרב לצאת עם המחלקה לאכול; חבריו הביאו לו אוכל. התנהגותו הפכה מוזרה יותר ויותר. בלילה לא יכול היה לישון. כשהבחו ניסה לדחוף לו בכח כדור לומינאל לפה, נשך צבי את אצבעו. כל כדורי השינה שבלע לא עזרו לו להירדם. בחצות החל הבחור להשתולל, הפך את כל הצריף. חבריו הרגיעוהו. למחרת הובא למרפאת הבסיס. הרופא שבדק אותו לא מצא בו כל פגם. אולם התנהגותו המשוגרה דחפה את הרופא לשי לוח את התאונן כי הוא מרגיש ברע, הביר למחלות נפש בבאריעקב. שם קבע הרופא שאינו סובל ממחלת נפש, אלא ממשוהו אחר. אז, רק שלושה ימים אחרי שבוכטרגר התחיל להתאונן כי הוא מרגיש ברע, הביר אוהו לבית-החולים אסף הרופא שבצריפין. הוא קדח בחום של 41 מעלות וסבל מהת כחציות שרירים. הוא היה כבר מחוסר הכרה כל הזמן, רוה וכחוש כשלי. הרופאים שבדקוהו הגיעו למסקנה: מאוחר מדי. כל מה שנשאר להם לעשות היה לקרוא להורי הבחור, שעמדו לידו בשעת גסיסתו, מבלי שיהיה ביכולתם לדבר עמו. ביר לספטמבר מת צבי בוכטרגר.

הזנחה פושעת? מותו של הטירון בוכטרגר לא היה ממת טבעי. בוכטרגר היה בחור בריא וחסון. הוא נולד וגדל בקרית-חיים. אביו, יעקב בוכטרגר, סמל בבסיס ההדרכה של המשטרה בשפרנים, מותיקי משטרת הישובים העבריים, קיבל יזרה בתחנת המשטרה שבקרית-חיים, שם גדל הנער. הוא סיים את בית-הספר המקצועי אינטרנציונל בקרית-חיים, הספיק עוד לעבוד חודש ימים כפועל כביש בטולג' בונה עד שגויס לצבא.

הוא יצא לבסיס הקליטה והמיון, ומאז לא חזר הביתה. ששה שבועות אחרי גיוסו, נפטר. כנהוג במקרים כאלה של ממת בלתי-טבעי כשהה, הוקמה ועדת חקירה לחקירת פרשת מותו של צבי בוכטרגר. על הועדה הוטל לקבוע את נסיבות מותו של החייל, ואם היה איוה גורם רשלני לממת. הפרשה לא היתה מובאת לידיעת הצבור, לולא מונחה גם ועדת חקירה מיוחדת לחקירת הפרשה, נוסף על ועדת החקירה השיגרתית. מה שגרם למינוי ועדת החקר' רה המיוחדת, היה לחץ ההורים. ההורים חשדו שמות בנם לא היה תוצאה של איזו מחלה מיסטורית. הם חשדו שהונחה פושעת גרמה למות בנם, והם תבעו חקירה. חקירה המיוחדת, אספו את הפרטים מכל הנוגעים בדבר: חבריו למחלקה של צבי, מפקדיו, הרופאים והחובשים שטיכלו בו בשלבים שונים. על סמך חקירה זאת היה עליהם לבחור בין שתי גירסות הסברים למותו של הטירון.

שתי הגירסות. הגירסה הראשונה הי' תה חמורה מאוד. היא הצביעה על כך שבצי בוכטרגר נפגע במכת-שמש באימור גים, בסביבות השלושים באוגוסט. תלונג' חיו על הרגשה רעה לא זכו לתשומת לב מספקת, והוא המשיך להתאמן. כתוצאה מן הוחמר מצבו. מצד שני הסתכלו עליו חבריו של בוכטרגר ומפקדיו כעל ארטיסט, והוא ככבר לכל דבר התבייש בכך והחליט להתאמן ולהתגבר.

כשאך יצא למסע והחל מפגרו, וחבריו ראו בעליל כי משהו קרה לו, הוא הורכה, דבריו הגירסה הראשונה. להמשיך ללכת. חבריו דחפוהו בכח והוא הגיע לבסיס כמעט בזחילה. אז הורע מצבו לגמרי. הוא סירב לצאת עם חבריו, לא יכול היה להירדם בלילה, החל משתולל. למרות זאת, אומרת אותה גירסה, הוא לא זכה כל הזמן לטיפול מתאים. להיפך, החובשים והקצין התורן שהזועקו אליו חשדו בו שוב כי הוא ארטיסט, ניסו להרגיעו במכות. החובשים אל הבחינו בשום מחלה, של-חו אותו לפטיכיאטר. כל אותו זמן, שוב לפי גירסה זאת, לא נבדק בוכטרגר אף פעם ברצינות, התיחסו אליו כאל ארטיסט. כשגילו אצלו את החום הגבוה, אחרי שלושה ימים, היתה מחלתו בשלב חסרי תקוה. ניתוח הגופה לאחר המות הוכיח

אב היה לפני שלוש שנים, הירצה בבית הכנסת הרחוב החשמל בתל-אביב. כשסיפר אז בהתפעלות על בנו יהושע, גילה כי הוא נחשב לאחד מאנשי המדע המבטיחים בעולם, חשבו המתפללים כי האב מגזים. לפני למעלה משנה הציעה אישיות יהו' דית מפילדלפיה, לאחד ממוסדות המדע ב-ישראל, להזמין את יהושע לדרברג בביקור לארץ. ביקורו עשוי להועיל למוסדות ה-מדע בישראל, לקשור אותו עם הארץ". כמה הוא תורם למגבית? שאל מנהל אותו מוסד. לדרברג נשאר בארצות-הברית.

צבא

מותו של טירון

כ-8 באפריל 1956 יצאה המחלקה ה-71 של בסיס טירוני המארינס האמריקאים ל-מסע סבל. המסע נערך ביזמתו הישירה של סמל המחלקה, סמל ראשון מתיו מקי' און (31), עטור אותות הצטיינות ממלחמת קוריאה. מחלקת הטייונים שבפיקודו לא מצאה חן בעיניו. נדמה היה לו כי טירוני רכוביכים מדי, החליט ללמדם הלכות צבא. בשעה שמונה בערב ציחה על אנשיו לח-גור את החגור ולצאת למסע. במשך לילה תמים צעדה מחלקת טירוני המארינס במהיר רות דרך מכשולים. אלה שפיגרו נשאו בידי עלפיהם. אלה שכשלו הורמו ונישאו מת-צברים. כדי להגביר את הסבל ואת כח הקשיחות של הניכוי, הוביל מקיאון את טירוניו דרך שטח ביצות, בו שקעו עד צואר. כשיצאו שטח הביצות התברר, כי ששה טירונים חסרים. הם טבעו בביצה.

בארצות-הברית, בה לא נואית כל פרשה הקשורה בצבא כקשורה אוטומטית בבטחון המדינה, ובה אין צנזורה על פירסום סיפורים מהמתרחש בתוך הצבא, התפתחה ה-פרשה לסערה ציבורית. ראשי המדינה וראשי הצבא הבינו כי בירור הפרשה לעיני כל עשוי רק לטהר את האוירה. הסמל מקיאון הועמד לדין פומבי ונשפט.

הבעיה המתעוררה באותו משפט היתה בעיה עקרונית: האם מצדיקה שיטת האימון הצבאית, המחייבת הגברת כושר הסבילות של החיילים, מבחנים העשויים לסכן חיי אנשים? האם מותרם של החיילים, בתוך כדי אימונים מפרכים, אינו הונחה פושעת? הסמל מקיאון זוכה מאשמת רצח. אולם מכיוון שבמשפט הוכח כי הוציא את המה-לקה למסע אחרי שתיכור, גידול הסמל בעון חוסר-הירות למאסר ולגירוש מהצבא.

מדען יהושע לדרברג
חשבו שזה מוגזם

ארטיסט? ב-30 לאוגוסט 1958 יצאה מחלקת טירונים של אחד מבסיסי ההדרכה של צה"ל למסע, בורכה לסידרת אימונים. בין הצועדים היה גם הטירון צבי בוכטרגר (18,6), בוכטרגר צעד ככל חבריו, לא פיגר ולא התרשל. אולם כשהסתיים המסע, הרגיש הוא ברע. כשלמחרת היתה המחלקה צריכה לצאת לאימונים התלונן בוכטרגר בפני מפקדו על הרגשותו הרעה. אולם המפקד לא שיחרר אותו מהאימונים. תלונות על הר-גשה רעה הן שיגרתיות למדי בעיני כל מפקד. הטירון צבי בוכטרגר המשיך להתאמן. כאשר גם בתום האימונים נמשכה הרגשתו הרעה של בוכטרגר, הוא נשלח למסדר חולים אל החובש. החובש לא מצא כל ממצא מיוחד, אך מכוין שבאותו יום היתה